

Podsumowanie wyników ankiety dotyczącej realizacji „Programu dla szkół”

W dniu 15.11.2017 r. Departament Wspierania Konsumpcji KOWR przekazał **13 602 szkołom podstawowym** ankietę dotyczącą realizacji „Programu dla szkół”. Do udziału w ankiecie zaproszono zarówno szkoły, które dotychczas uczestniczyły w programach szkolnych realizowanych przez ARR, jak i szkoły, które w tych programach nie brały udziału. Ankieta miała charakter anonimowy i przeprowadzana była w dniach **15 - 28.11.2017 r.**

I. Uczestnicy ankiety

Ankiety wypełniło **6 413 szkół podstawowych** (tj. ok. **47% adresatów**) spośród których:

- ok. 96% szkół, to szkoły uczestniczące w programie, ok. 4% to szkoły nieuczestniczące,
- 63,5% to szkoły miejskie, 36,5% to szkoły wiejskie,
- większość szkół to szkoły duże, powyżej 100 dzieci: 68% (szkoły o liczbie dzieci 50-100: 23% ankiet, szkoły o liczbie dzieci poniżej 50 dzieci: 9% ankiet).

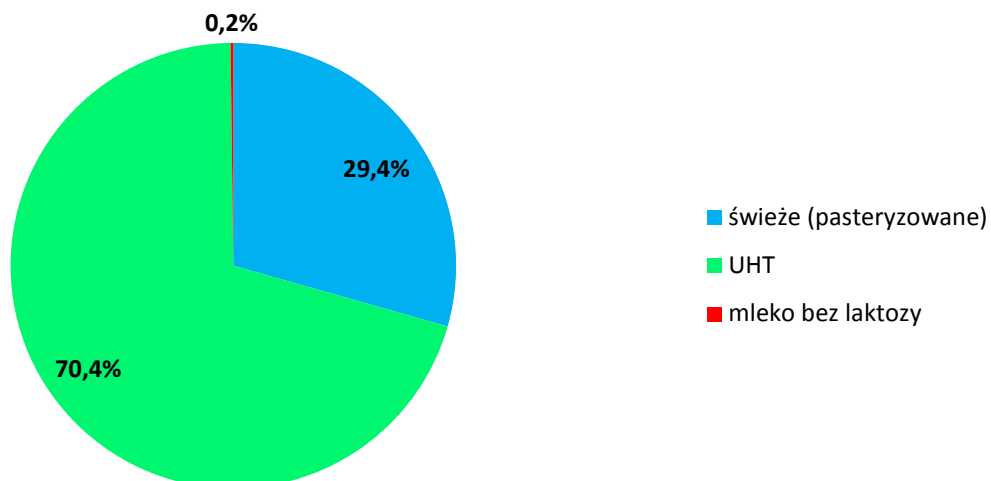
II. Najważniejsze wyniki

PRODUKTY

Szkoły uczestniczące w „Programie dla szkół” w ramach komponentu mlecznego otrzymują zgodnie z załącznikiem 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 września 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu dla szkół (Dz. U. z 2017 r., poz. 1713) następujące produkty: mleko białe, jogurty naturalne, kefiry naturalne, serki twarogowe w minimalnej ilości określonej w ww. rozporządzeniu.

Szkoły uczestniczące w „Programie dla szkół” w ramach komponentu owocowo-warzywnego otrzymują zgodnie z załącznikiem 1 ww. rozporządzenia MRiRW następujące produkty: jabłka, gruszki, śliwki, marchew, rzodkiewka, papryka słodka, pomidory, kalarepka, soki owocowe, soki warzywne lub owocowo-warzywne w minimalnej ilości określonej w ww. rozporządzeniu.

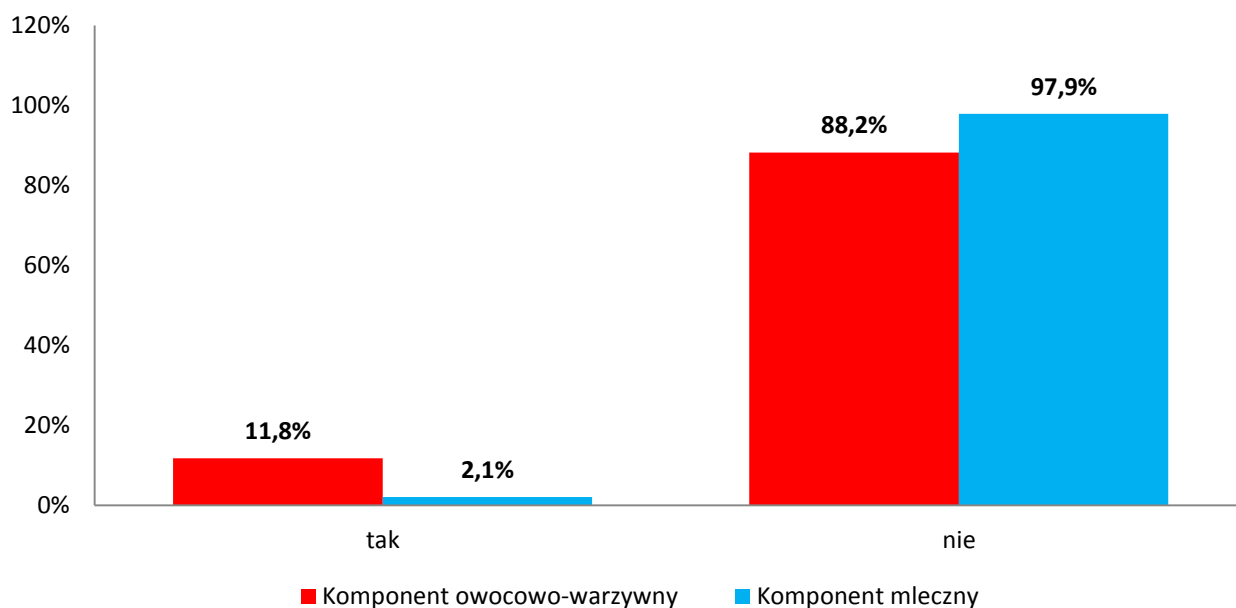
- Rodzaje dostarczanego mleka: pasteryzowane, UHT lub mleko bez laktozy

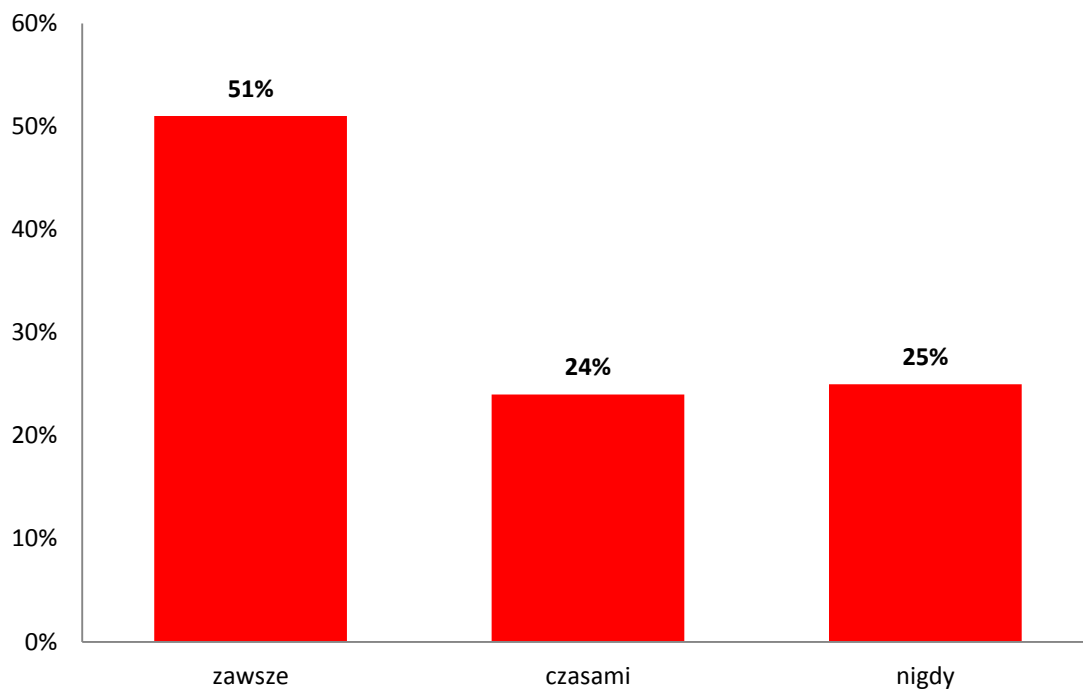
- Jakość produktów w ramach „Programu dla szkół”

Zdecydowana większość, tj. 99,5% szkół deklaruje, że każdorazowo sprawdza jakość dostarczanych produktów. 88% szkół uczestniczących w programie nie miała problemów z jakością dostarczanych owoców i warzyw.

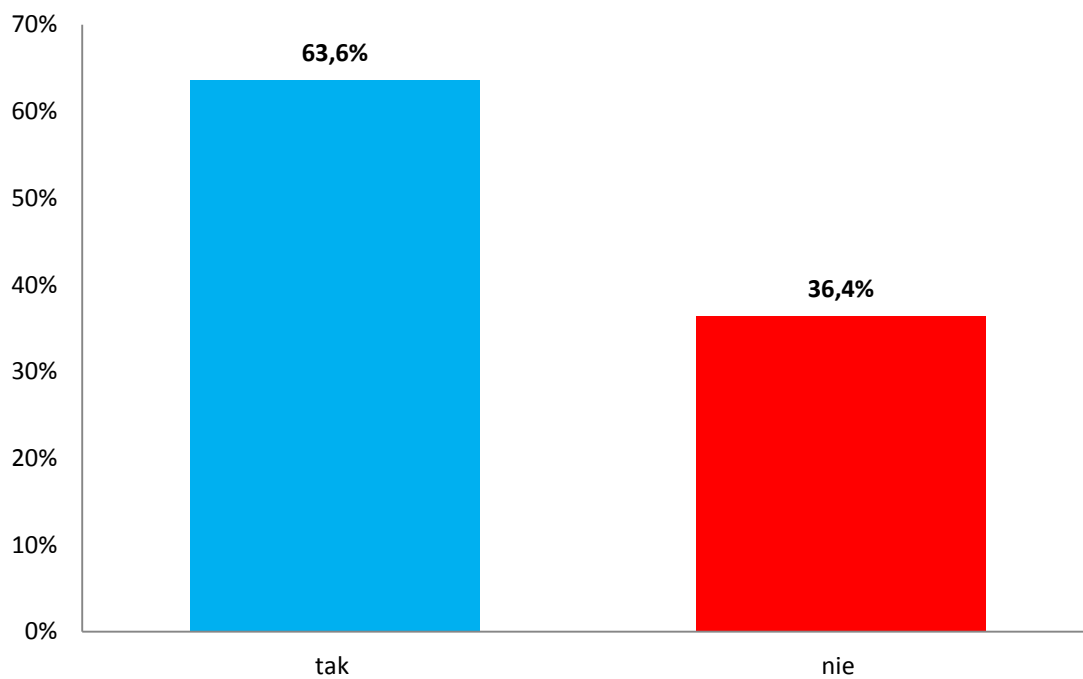
- Czy szkoła miała problemy z jakością dostarczanych owoców i warzyw oraz produktów mlecznych?

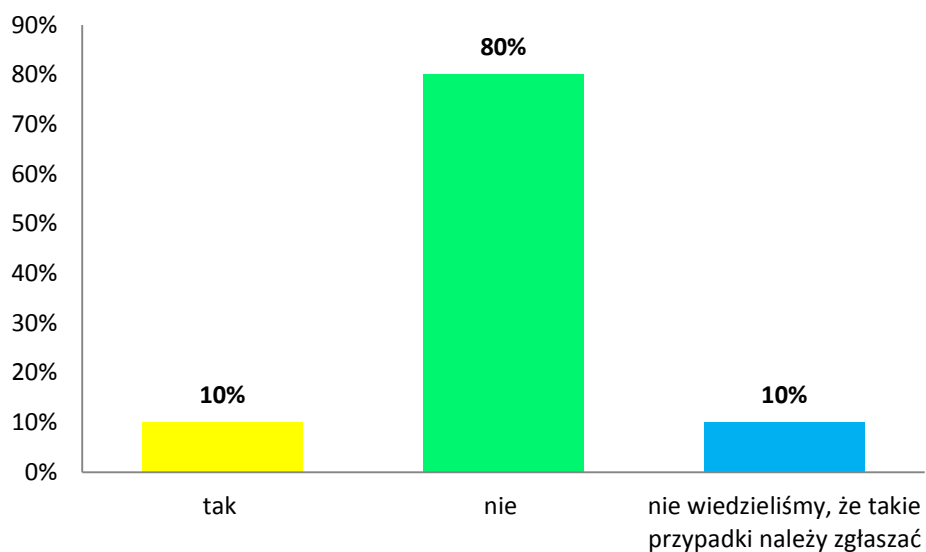
- **Czy dostawca wymieniał produkty owocowe i warzywne o wątpliwej jakości?**

- **Czy dostawca wymieniał produkty mleczne o wątpliwej jakości?**

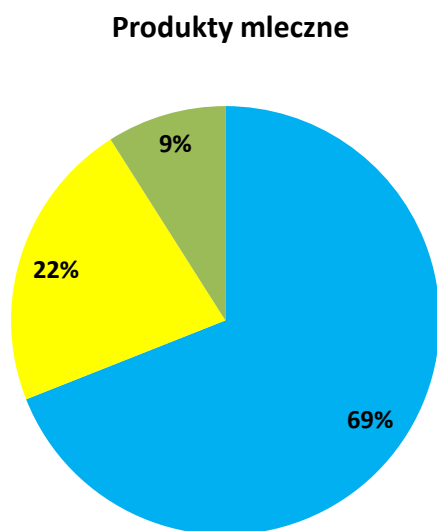

- Czy przypadki złej jakości porcji owocowych i warzywnych były zgłaszane przez szkołę do Oddziału Terenowego KOWR?

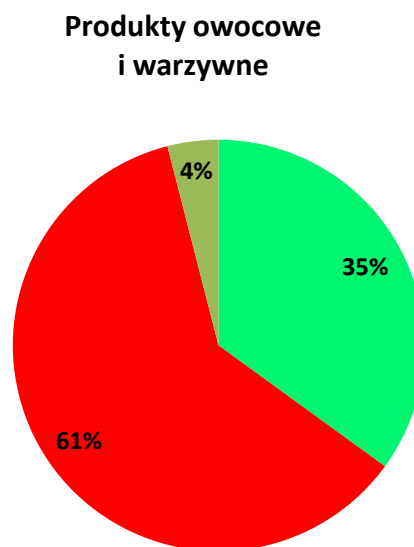

CZĘSTOTLIWOŚĆ DOSTAW

- Częstotliwość dostarczania produktów do szkoły przez dostawcę

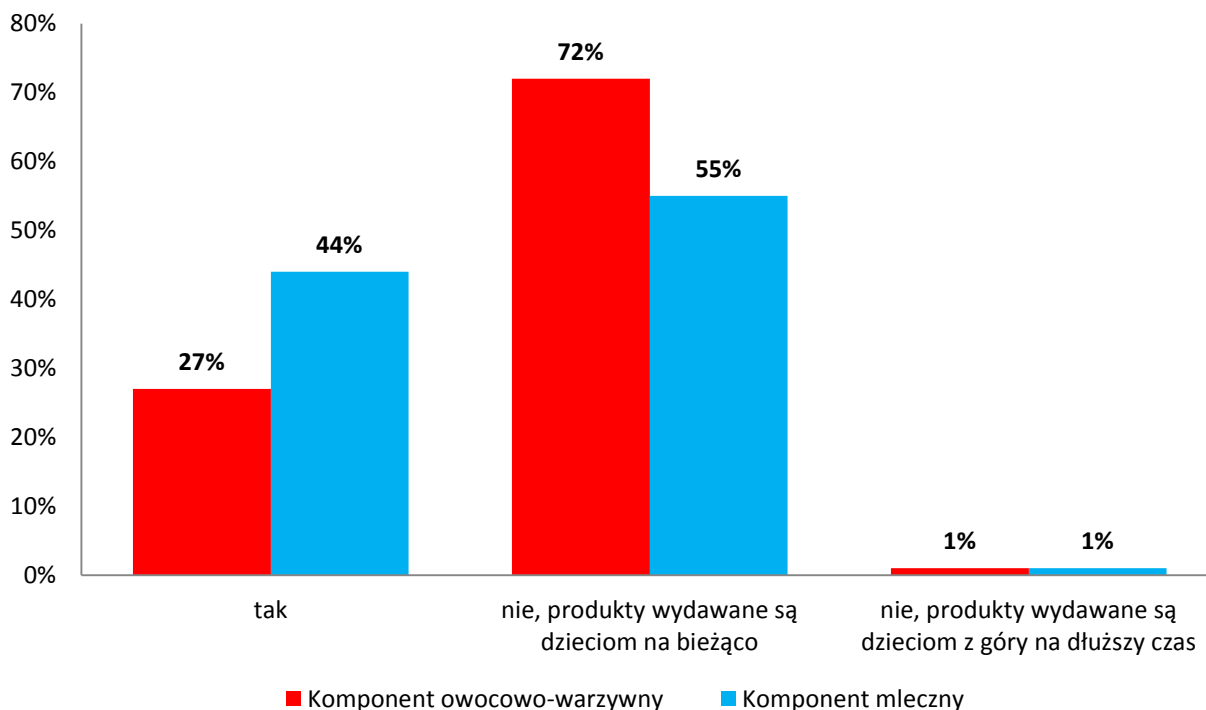
- raz w tygodniu lub częściej
- kilka razy w miesiącu
- 1 raz w miesiącu lub rzadziej

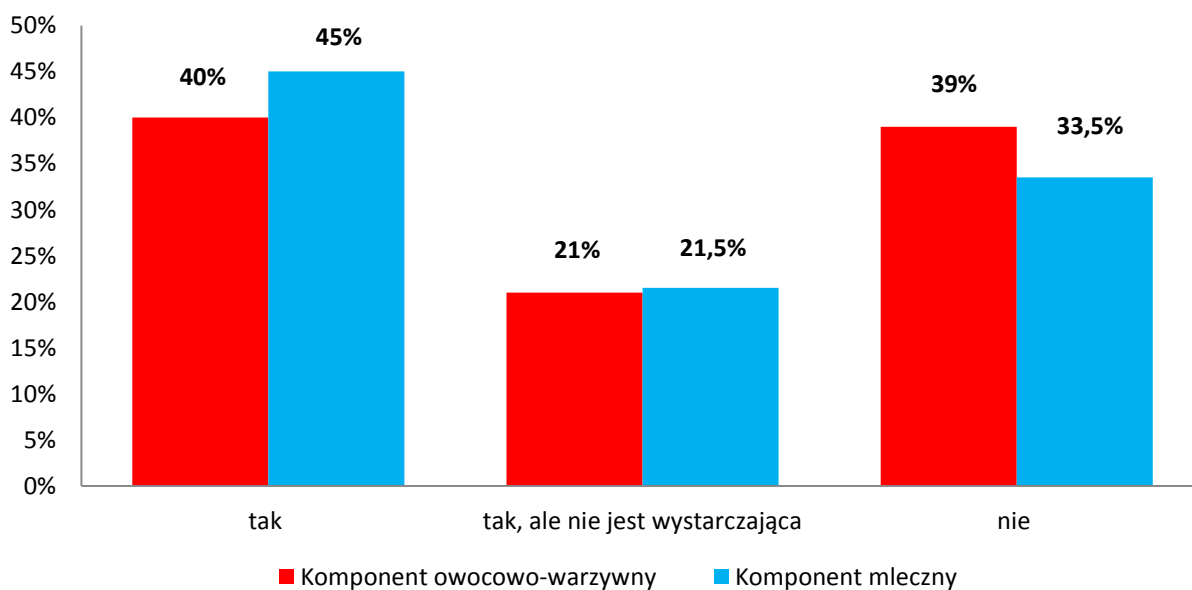
- każdorazowo przed udostępnieniem dzieciom porcji owocowych lub warzywnych
- średnio 1-2 razy w tygodniu
- rzadziej niż raz w tygodniu

PRZECHOWYWANIE PRODUKTÓW

- Czy szkoła przechowuje dostarczone produkty?

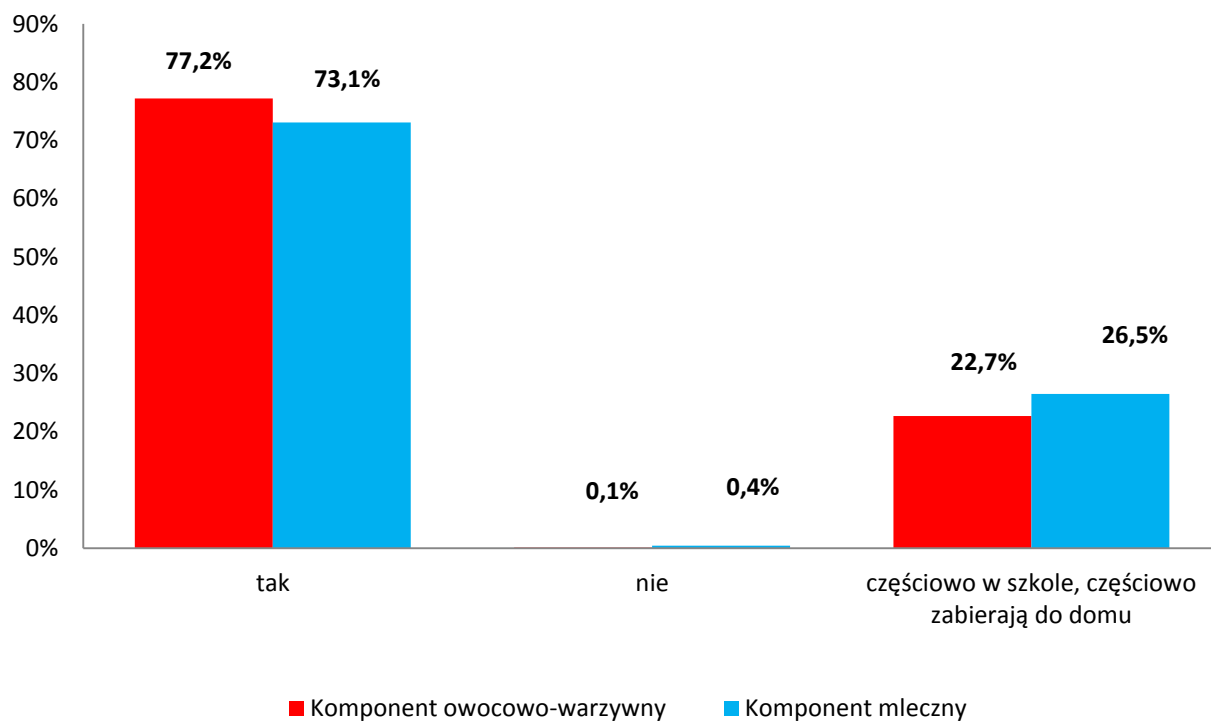

- Czy szkoła posiada lodówkę/chłodzinię, która jest w stanie pomieścić dostarczone porcje owocowe i warzywne, produkty mleczne?

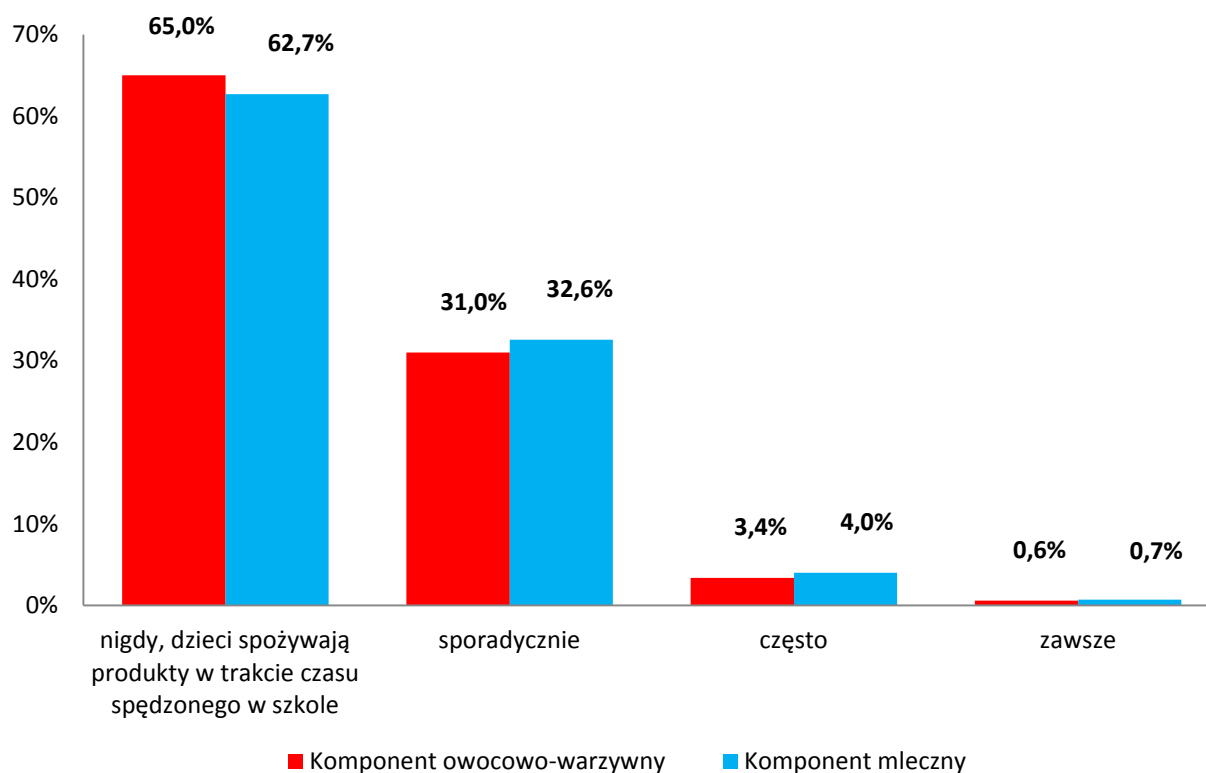

UDOSTĘPNIANIE DZIECIOM

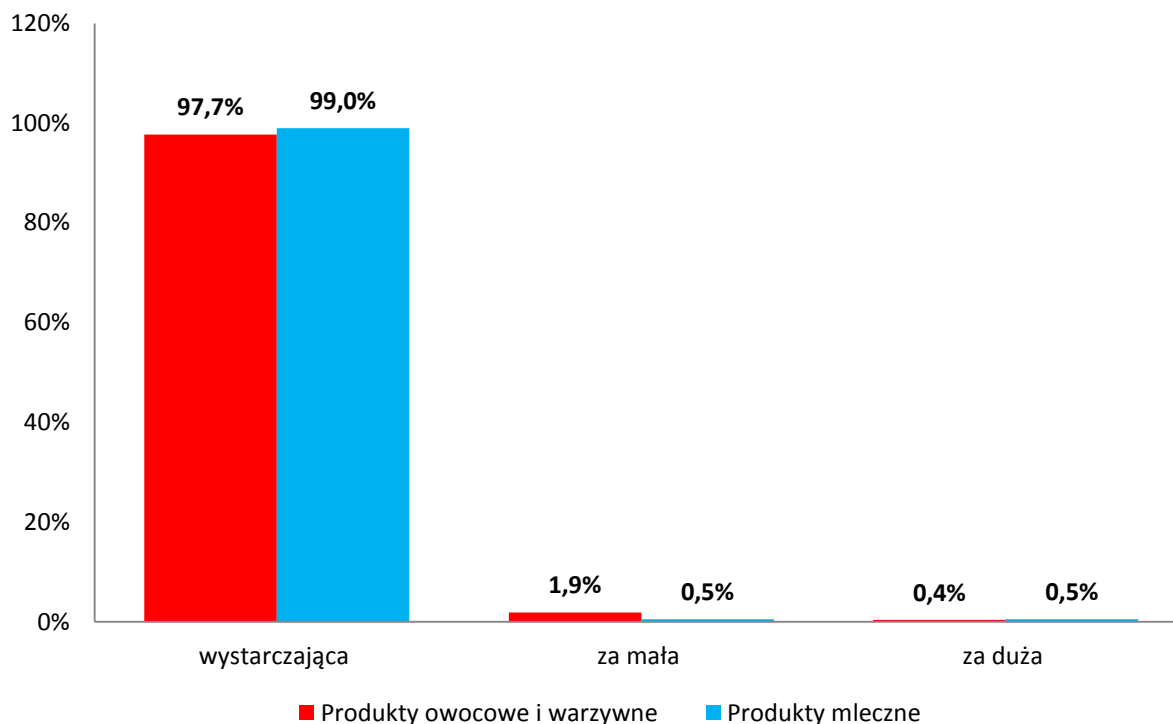
- Czy dzieci spożywają owoce i warzywa/produkty mleczne na terenie szkoły podstawowej?

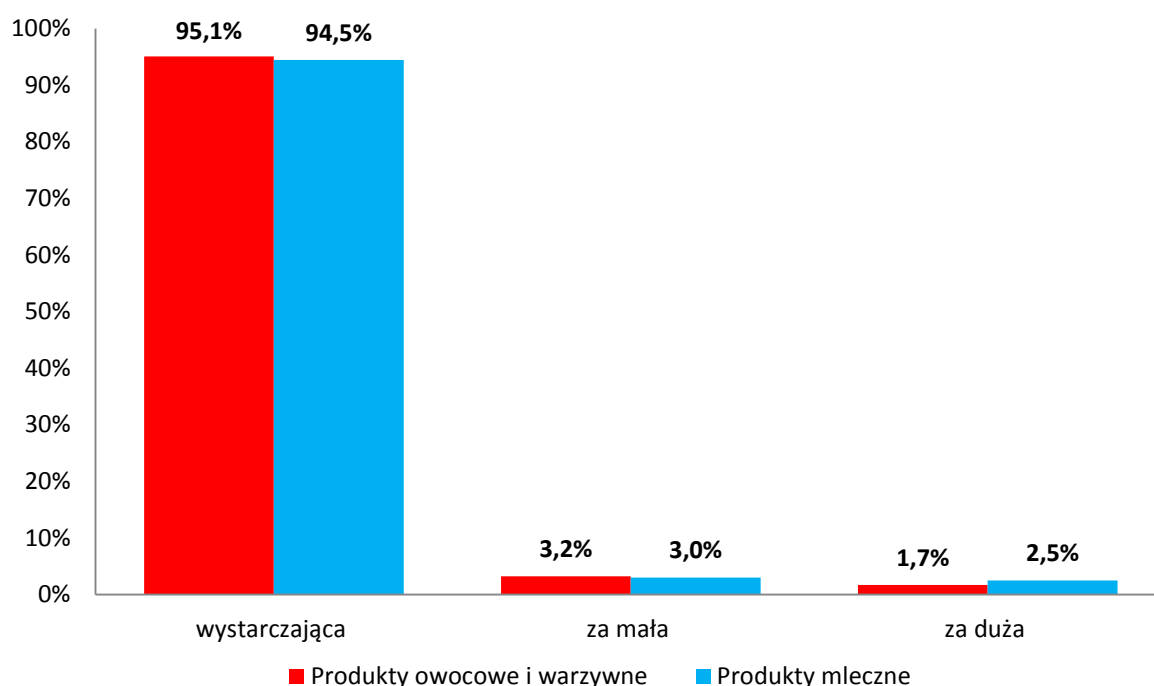
- Czy porcje owocowe i warzywne/produkty mleczne wydawane są dzieciom do domu?

- **Jaka jest wielkość/gramatura udostępnianej jednorazowo jednemu dziecku porcji:**
 - produktu owocowego lub warzywnego (owoc - 150g, warzywo-90g, sok - 0,2l)?
 - produktu mlecznego (kartonik mleka - 0,25l, jogurt/kefir/serek - 150g)?

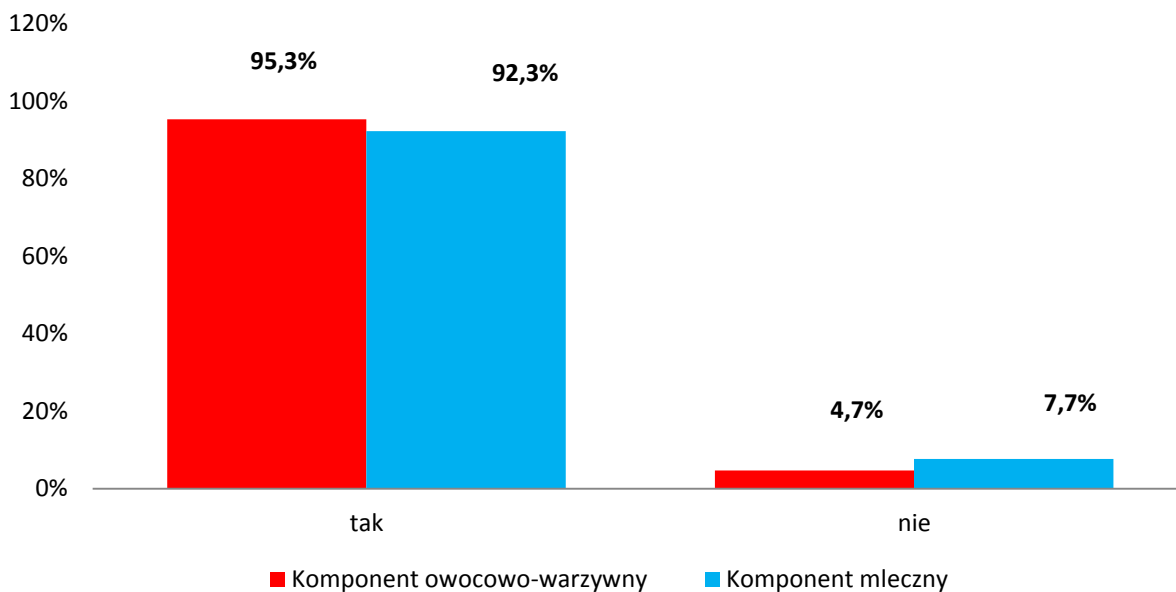

- **Jak jest częstotliwość udostępnianych:**
 - owoców i warzyw w tygodniu (co najmniej 4 produkty owocowe lub warzywne w każdym z 10 tygodni w semestrze)?
 - produktów mlecznych w tygodniu (co najmniej 3 produkty mleczne w każdym z 10 tygodni w semestrze)?

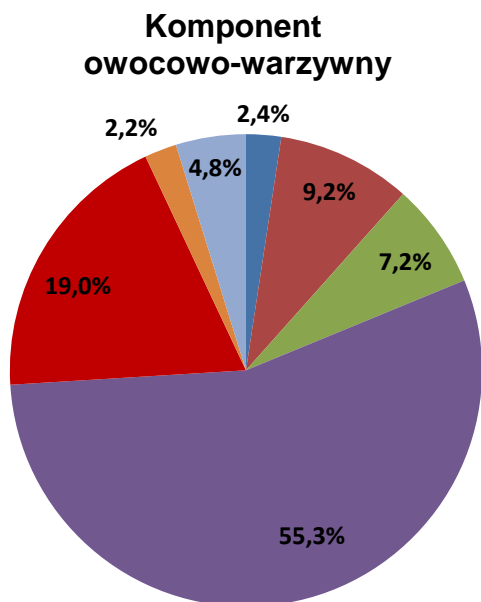
PREFERENCJE DZIECI

- Czy dzieci chętnie spożywają porcje owocowe i warzywne/produkty mleczne?

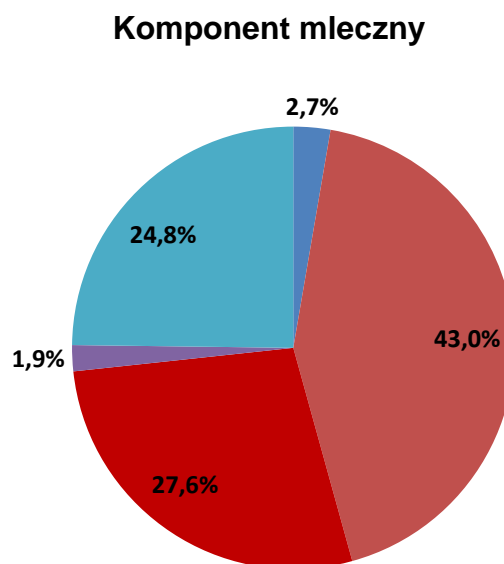

W szkołach uczestniczących w „Programie dla szkół” **dzieci chętnie spożywają porcje owocowe i warzywne (95,3%) oraz produkty mleczne (92,3%).**

Wśród najczęściej wymienianych powodów niechętnego spożywania porcji owocowych, warzywnych/produktów mlecznych były:

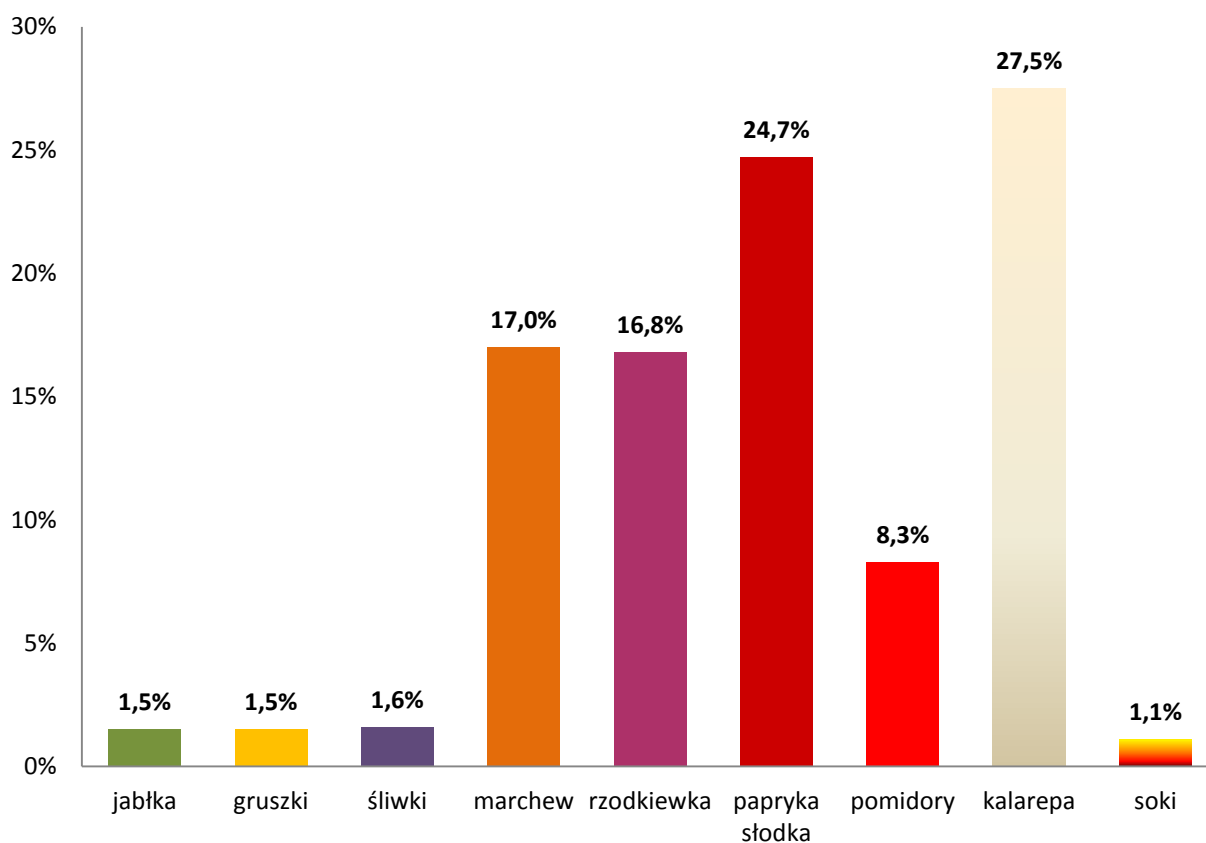

- porcje są za duże
- produkty nie wyglądają apetycznie/są nieświeże
- produkty są niesmaczne
- nie lubią wybranych owoców i warzyw
- zbyt małe urozmaicenie produktów

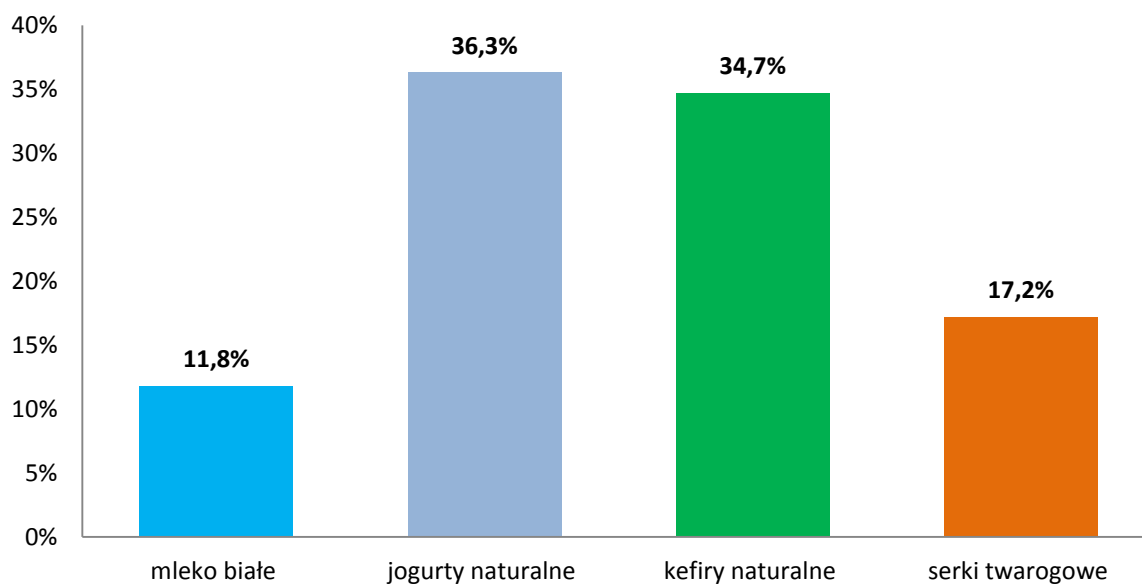

- porcje są duże
- dzieci deklarują, że nie lubią produktów mlecznych
- zbyt małe urozmaicenie produktów

- **Które produkty owocowe i warzywne dzieci niechętnie spożywają?**

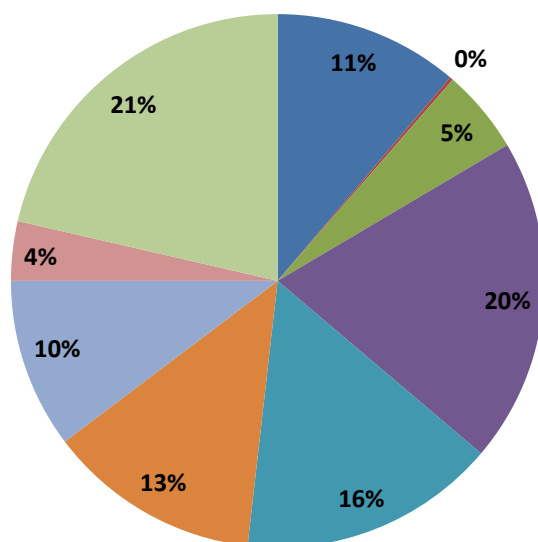
- **Które produkty mleczne dzieci niechętnie spożywają?**

SZKOŁY NIEUCZESTNICZĄCE W PROGRAMIE DLA SZKÓŁ

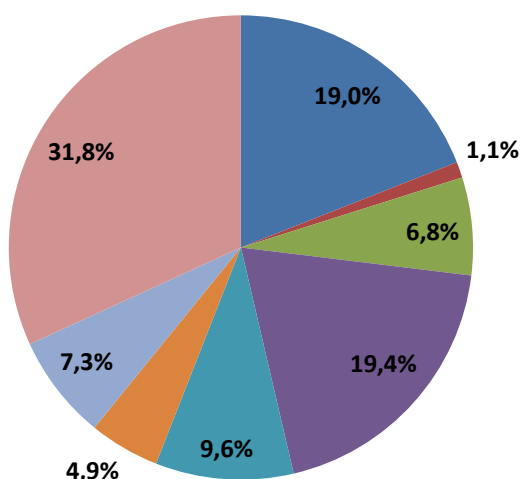
- Powody nieuczestniczenia szkół w „Programie dla szkół”:

Komponent owocowo-warzywny

- brak zainteresowania ze strony rodziców i uczniów szkół podstawowych
- brak zgody dyrektora placówki oświatowej
- konieczność zatrudnienia dodatkowej osoby zajmującej się programem
- szkoła nie posiada zaplecza do przechowywania porcji owocowych i warzywnych
- problemy ze znalezieniem dostawcy
- dzieci dostają owoce i warzywa w ramach porcji obiadowych i to pokrywa ich potrzeby w tym zakresie
- dzieci pochodzą z rodzin prowadzących własne gospodarstwa rolne i mają zapewniony stały dostęp do owoców i warzyw
- obawy szkoły związane z nadmierną ilością opakowań po owocach i warzywach
- inne powody

Komponent mleczny

- brak zainteresowania ze strony rodziców i uczniów szkół podstawowych
- brak zgody dyrektora placówki oświatowej
- konieczność zatrudnienia dodatkowej osoby zajmującej się programem
- szkoła nie posiada zaplecza do przechowywania mleka/produktów mlecznych
- problemy ze znalezieniem dostawcy
- dzieci pochodzą z rodzin prowadzących własne gospodarstwa rolne i mają zapewniony stały dostęp do mleka/produktów mlecznych
- obawy szkoły związane z nadmierną ilością opakowań po mleku/produktach mlecznych

III. Analiza wyników oraz wnioski

1. Preferencje dzieci

- Ankiety potwierdziły, iż **zarówno owoce i warzywa, jak mleko i produkty mleczne są chętnie spożywane przez dzieci**. Takiej odpowiedzi udzieliło ok. **95%** szkół uczestniczących w komponencie owocowo-warzywnym i ok. **92%** szkół uczestniczących w komponencie mlecznym. W pozostałych przypadkach, zarówno w przypadku mleka i produktów mlecznych, jak i owoców i warzyw, jako powody niechętnego spożywania udostępnianych produktów wymieniano głównie: dzieci deklarują, że nie lubią produktów mlecznych/wybranych owoców i warzyw oraz małe urozmaicenie produktów.

2. Spożywanie produktów w szkole, a zabieranie produktów do domu przez dzieci

- Jednym z głównych założeń „Programu dla szkół” jest to, iż dzieci spożywają udostępnione im produkty w szkole, razem z innymi rówieśnikami. Założenie to jest bardzo ważnym atutem programu, ponieważ dla dzieci w szkołach podstawowych rówieśnicy jako wzorzec postaw są bardzo silnym bodźcem. Przykład kolegów i koleżanek jedzących owoce i

warzywa/produkty mleczne bardzo silnie wpływa na kształtowanie się zwyczajów żywieniowych dzieci.

- Wyniki ankiety wykazały, iż **owoce i warzywa w 77%, a produkty mleczne w 73% szkół są spożywane na terenie placówki oświatowej**. W niektórych przypadkach szkoły wskazywały, że produkty są częściowo spożywane w szkole, a częściowo są zabierane do domu (owoce i warzywa w 23% szkół, a produkty mleczne w 26,5% szkół).

3. System dystrybucji i przechowywania produktów

- Według deklaracji szkół mleko udostępniane dzieciom w **29% przypadków stanowi mleko pasteryzowane, w 70% to mleko UHT** i do 1% szkół dostarczane jest mleko bez laktozy.
- Produkty mleczne są dostarczane do ogółu szkół minimum raz w tygodniu w ok. 69% przypadków, do ok. 22% szkół kilka razy w tygodniu, a do 9% szkół jedynie raz w miesiącu. **Tak rzadkie dostawy wymuszają na szkołach przechowywanie produktów** (44% szkół deklaruje, że przechowuje dostarczane produkty mleczne). Z kolei w przypadku owoców i warzyw były one w ok. 35% przypadków dostarczane do szkoły każdorazowo przed udostępnieniem dzieciom, średnio 1-2 razy w tygodniu (61%), a rzadziej niż raz w tygodniu (4%). Stanowi to właściwą częstotliwość biorąc pod uwagę, iż dzieci otrzymują obecnie ok. 4 porcje owoców i warzyw w tygodniu. **Oznacza to, że w przypadku owoców i warzyw dostawcy dostosowali częstotliwość dostaw do rodzaju dostarczanych produktów, wymagających bieżących dostaw dla zachowania świeżości i jakości produktów.**

4. Jakość owoców i warzyw

- **Zdecydowana większość szkół (88%) deklarowała, iż nie miała problemów z jakością dostarczonych owoców i warzyw lub miała je jedynie sporadycznie (12%).** 99,5% szkół deklarowało, że każdorazowo sprawdza jakość dostarczonych owoców i warzyw. Niepokojący jest natomiast fakt, iż ok. **25% szkół deklaruje, że dostawca nigdy nie wymieniał produktów o wątpliwej jakości**, a 24% szkół, iż dostawca robił to jedynie czasami (51% szkół deklaruje, iż dostawca robił to zawsze gdy była taka potrzeba). Ponadto **80% szkół deklaruje, iż nie zgłaszało takich sytuacji do OT KOWR, a ok. 10% nie wiedziało, że takie przypadki należy zgłaszać do OT ARR.** Sytuacja ta miała miejsce pomimo, iż zasady postępowania w sytuacjach, gdy dostarczone produkty są wątpliwej jakości określone są w *Warunkach uczestnictwa* w ww. programie. Ponadto na początku roku szkolnego szkołom uczestniczącym w programie przypominane są najważniejsze zasady udziału w programie.
- Wyniki te wskazują, iż należy wzmocnić świadomość szkół, co do schematu postępowania w przypadku tak istotnego aspektu programu, jakim jest jakość dostarczanych produktów.

5. Przyczyny nieuczestniczenia przez szkoły w „Programie dla szkół

Wśród najczęstszych przyczyn nieuczestniczenia w programach szkoły wymieniały: brak odpowiedniego zaplecza do przechowywania dostarczonych produktów, brak zainteresowania ze strony rodziców i uczniów szkół, problemy ze znalezieniem dostawcy, dzieci dostają owoce i warzywa w ramach porcji obiadowych i to pokrywa ich potrzeby w tym zakresie, dzieci pochodzą z rodzin prowadzących własne gospodarstwa rolne i mają zapewniony stały dostęp do owoców i warzyw. Wyniki te wskazują, iż aby zachęcić szkoły do wzięcia udziału w nowym programie należy wprowadzić rozwiązania zwiększające częstotliwość dostaw produktów (zwłaszcza mlecznych), tak aby ograniczyć problem przechowywania produktów, które w części szkół mogą wynikać z niewystarczających warunków przechowalniczych, w tym braku lodówek/chłodziń mogących pomieścić wszystkie dostarczone produkty.